

ВІДГУК
рецензента, кандидата педагогічних наук, доцента
Олійник Ірини Вікторівни
на дисертаційну роботу
Чижикової Інни Валеріївни
«Формування готовності студентів економічних спеціальностей до
навчальної автономії засобами цифрових технологій»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка зі спеціальності
015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

1. Актуальність теми дисертаційної роботи. Актуальність дослідження зумовлена об'єктивною потребою сучасної економіки у фахівцях, здатних до безперервної самоосвіти та адаптації в умовах швидкої цифровізації. Традиційні моделі навчання у закладах вищої освіти поступово поступаються місцем студентоцентрованим підходам, де навчальна автономія виступає не лише як метод навчання, а як фундаментальна і ключова професійна та особистісна якість майбутнього економіста. Представлена робота є надзвичайно цінною, оскільки орозрає психолого-педагогічні механізми переходу здобувача від зовнішнього управління до внутрішньої саморегуляції. Використання цифрових технологій як каталізатора цього процесу є вчасним та обґрунтованим кроком, що відповідає стратегічним завданням цифровізації вищої освіти в Україні та вимогам щодо формування індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів.

Тому заявлена в дисертації Інни Валеріївни наукова проблематика є доволі актуальною та значущою в контексті сучасної освіти та професійної підготовки студентів економічних спеціальностей. Актуальність дослідження підсилюється й визначеними суперечностями, які виявлені та потребують цілеспрямованого розв'язання під час організації освітнього процесу в закладах вищої освіти.

Відзначимо, що дисертація відповідає основним напрямам досліджень кафедри психології та педагогіки Університету імені Альфреда Нобеля, проведених у межах комплексних наукових тем: «Теоретичні та методичні засади моделювання компетентнісної професійної освіти у контексті євроінтеграції»

(державний реєстраційний номер 0117U000784) і «Теоретико-методологічні засади професійного становлення фахівця в інноваційному соціокультурному просторі» (державний реєстраційний номер 0122U200059).

Отже, з огляду на зазначене, вважаємо, що наукове дослідження, яке представлено на захист, є своєчасним, практично спрямованим, а його актуальність не викликає жодних сумнівів.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації. У вступі логічно окреслено методологічний апарат дослідження, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, гіпотезу дослідження. Наукові положення дисертації ґрунтуються на фундаментальному аналізі європейських та національних нормативних документів, а також на широкій базі психолого-педагогічних досліджень. Здобувачка Чижикова І.В. продемонструвала високий рівень володіння категоріальним апаратом, уточнивши й розвинувши сутність поняття готовності до навчальної автономії; уточнено компоненти, визначено критерії, показники та рівні сформованості готовності студентів економічних спеціальностей до навчальної автономії засобами цифрових технологій. Обґрунтованість висновків забезпечена: використанням системного, компетентнісного, проектно-технологічного, особистісно-орієнтованого, діяльнісного, рефлексивно-оцінювального, акмеологічного підходів; чітким визначенням структури готовності студентів економічних спеціальностей до навчальної автономії засобами цифрових технологій (ціннісно-мотиваційний, змістово-теоретичний, операційно-практичний та особистісний компоненти); розробкою валідного діагностичного інструментарію.

Достовірність наукових положень, висновків і результатів дослідження дисертантки підтверджується теоретико-методологічною обґрунтованістю вихідних позицій дослідження; системним аналізом матеріалів; виявленням причинно-наслідкових зв'язків між елементами досліджуваної системи; широтою

й різноманітністю теоретичної бази.

Результативне розв'язання завдань дослідження було забезпечено оптимальним застосуванням відібраних теоретичних, емпіричних, методів математичної статистики та графічних методів, що ретельно добиралися дисертанткою відповідно до конкретного етапу та завдань дослідження.

Зміст дисертації відповідає темі дослідження, його об'єкту, предмету, меті, що свідчить про послідовність теоретичного й експериментального етапів дослідницької роботи. Структура і зміст анотації суголосні поетапності проведення дослідження та відображають найбільш вагомим теоретичні й практичні результати, рекомендації та висновки.

3. Достовірність і наукова новизна одержаних результатів.

Представлена робота підпорядкована єдиній логіці й достатньо повно презентує хід і результати дослідження. Принагідно відзначити міцне теоретичне підґрунтя, чітко окреслену методологію наукових підходів до розв'язання поставлених завдань, правильну організацію експериментальної роботи. Дисертанткою конструктивно обґрунтовано застосування наукових підходів, проведено ґрунтовний аналіз основних категорій дослідження. На основі глибокого й різнобічного аналізу джерельної бази дослідниці вдалося виокремити наявні суперечності, що потребують розв'язання, визначити основні напрями дослідження означеної проблеми. Авторка грамотно проводить експеримент, доводить його результативність за допомогою якісного і кількісного аналізу, а результати дослідження належним чином апробовує в українських та зарубіжних публікаціях. Заслуговує схвалення коректність визначення мети, об'єкта, предмета дослідження. Погоджуємось і з окресленими завданнями дисертаційної роботи. Таким чином, аналіз основних позицій дисертації дозволяє скласти загальне позитивне уявлення про науковий апарат роботи, її теоретичні засади та визначає наукову цінність і логіку зазначеної праці, що представляє собою повний дослідницький цикл. Наукова новизна отриманих результатів

визначається обраною темою дослідження, його теоретичною та практичною значимістю з огляду на актуальність роботи. Так, науково обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування готовності студентів економічних спеціальностей до навчальної автономії засобами цифрових технологій: алгоритмізація та організаційно-змістова підтримка автономного навчання; реалізація проєктно-орієнтованого підходу з елементами вибору та поступовим ускладненням завдань; використання формувального оцінювання як інструменту розвитку самооцінки та відповідальності за власну освітню траєкторію.

Сформульовані теоретико-методологічні й практичні положення наукової новизни, висновки, пропозиції та рекомендації є достатньо обґрунтованими та достовірними. Підґрунтям цього є значний обсяг опрацьованого матеріалу, використання широкого спектру загальних і спеціальних методів наукового пізнання. Це дало можливість авторці здійснити ґрунтовний аналіз та оцінку особливостей формування готовності студентів економічних спеціальностей до навчальної автономії засобами цифрових технологій. На підставі детального ознайомлення із планом, змістом і анотацією дисертаційної роботи Чижикової І.В. доцільно стверджувати, що дослідження має логічну структуру, поставленої мети досягнуто, сформульовані завдання вирішено.

Вірогідність наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі, зумовлені адекватно обраними науково-методичними підходами до вирішення поставленої мети і завдань, достатнім обсягом досліджуваного матеріалу, використанням комплексу доцільно підібраних сучасних високоінформативних, взаємодоповнюючих методів дослідження та відповідним статистичним аналізом отриманих результатів.

На основі порівняння здобутих результатів, їх кількісного і якісного аналізу Чижиковою І.В. доведено, що запропоновані авторкою педагогічні умови ефективні і можуть бути визнані в якості теоретико-методологічних засад

формування готовності студентів економічних спеціальностей до навчальної автономії засобами цифрових технологій. Використання методів математичної статистики дозволило зафіксувати суттєву позитивну динаміку в експериментальній групі: приріст показників склав від +23,32 % до +28,58 %, тоді як у контрольній групі він не перевищив 11,77 %.

Наукова новизна полягає у комплексному вирішенні проблеми формування готовності студентів економічних спеціальностей до навчальної автономії засобами цифрових технологій; обґрунтуванні інтегративної сутності готовності студентів економічних спеціальностей до навчальної автономії, що поєднує ціннісно-мотиваційний, змістово-теоретичний, операційно-практичний та особистісно-рефлексивний компоненти, та обґрунтуванні сукупності педагогічних умов (алгоритмізація підтримки, проєктно-орієнтований підхід, формувальне оцінювання); розкритті специфіки використання сучасних цифрових інструментів (Power BI, Tableau, Python та ін.) не просто як технічних засобів, а як інструментів розвитку пізнавальної та рефлексивної автономії, як цифрових інструментів створення специфічного «середовища вибору», яке стимулює перехід студента до позиції активного суб'єкта навчання.

4. Значущість отриманих результатів для науки і практичного використання. Наукова значущість дисертаційної роботи полягає у поглибленні теоретичних засад професійної освіти щодо механізмів трансформації студента з об'єкта навчання в активного суб'єкта власного розвитку.

Наявність розроблених методичних рекомендацій щодо імплементації запропонованих автором педагогічних умов, підготовленого науково-методичного та навчально-методичного забезпечення (алгоритми та інструктивно-методичні картки; індивідуальні цифрові дашборди «Моя освітня траєкторія»; кейси формувального оцінювання та ін.) є суттєвими ознаками практичної цінності здійснення науково-практичного пошуку. На особливу увагу заслуговують діагностичні матеріали, в які закладено можливість

здійснення якісної та кількісної оцінки результатів дослідження. Усі ці матеріали є універсальними та можуть бути адаптовані для використання в інших закладах вищої освіти в умовах дистанційної та змішаної форм навчання, а також у системі підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників.

5. Оцінка структури та змісту дисертаційної роботи. Зміст дисертації логічно побудований, охоплює всі частини дослідження. Робота містить: анотацію українською та англійською мовами, список опублікованих праць за темою дисертації, вступ, два розділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаних джерел (278 найменувань), додатки, 28 таблиць, 12 малюнків. Загальний обсяг дисертації – 269 сторінок, із них основного тексту – 170 сторінок.

У вступі здобувачкою подано обґрунтування теми, чітко визначено об'єкт, предмет, сформульовано мету, гіпотезу й відповідно завдання дослідження, обґрунтовано вибір методів пошукової роботи. Слід зазначити, що всі компоненти наукового апарату повністю корелюють між собою. Вважаємо, що формулювання головних методологічних характеристик роботи є цілком логічним, кваліфікованим та виваженим конструктом, який заслуговує на схвалення та має наукову цінність. Не можемо не відзначити й доцільне обрання методів дослідження, їх відповідність завданням, що вирішувалися у процесі роботи.

Нам імпонує логіка презентації результатів дослідження на сторінках дисертації, яка складається з двох розділів і дає багатоплановий ракурс бачення розвитку вказаної проблеми. Кожний розділ виконує свою функцію і смислове навантаження. Роботу вирізняє висока культура науково-теоретичного мислення авторки, логічний і послідовний виклад наукового матеріалу.

У першому розділі авторкою схарактеризовано концептуальні підходи до професійної підготовки фахівців у галузі економіки; проведено ґрунтовний аналіз сутності автономії як багатоаспектного феномену.

Другий розділ присвячено опису імплементації й експериментальної апробації ефективності виокремлених авторкою педагогічних умов формування готовності студентів економічних спеціальностей до навчальної автономії засобами цифрових технологій та представленню узагальнених на аналітичному рівні результатів проведеного педагогічного експерименту.

Після кожного розділу й дисертації загалом сформульовано висновки, у яких вичерпно висвітлено зміст розглянутих питань. Висновки відповідають отриманим результатам, мають належну аргументацію та високий рівень достовірності. Додатки до дисертації візуалізують специфіку проведення експериментальної роботи, апробацію результатів дослідницького пошуку.

6. Повнота викладу основних результатів дисертаційного дослідження в наукових фахових виданнях. Результати дослідження репрезентують високий рівень достовірності та науковості, про що свідчить значна кількість апробацій матеріалів дослідження у виступах на міжнародних і вітчизняних наукових та науково-практичних конференціях.

Основні положення дисертації отримали належне відображення у 31 науковій публікації авторки, зокрема у фахових виданнях України та міжнародних базах даних. Основні теоретичні положення й висновки дослідження відображено у 31 публікації, з яких: 6 статей у провідних наукових фахових виданнях України, 1 стаття у співавторстві у журналі, який входить до наукометричної бази Scopus, 3 статті в інших виданнях, 19 тез доповідей у збірниках матеріалів конференцій і 2 навчально-методичні видання. Отже, матеріали апробовані, що підтверджує відкритість та визнання наукової спільноти.

Дисертація оформлена згідно існуючих вимог і містить повноту інформації щодо основних положень, наукових трактувань, висновків та практичних рекомендацій, з повноцінним відображенням змісту відповідних розділів дисертаційної роботи.

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Відзначаючи вагомі позитивні напрацювання та здобутки Інни Валеріївни, вважаємо за доцільне звернути увагу на певні дискусійні моменти.

1. Робота значно б виграла, якби в окремому додатку були подані плани-конспекти оновлених лекцій з дисциплін «Ділова іноземна мова» та «Крос-культурна комунікація», що демонструють інтеграцію цифрових засобів у зміст освіти.

2. У роботі недостатньо, на наш погляд, розкрито специфіку використання цифрових чек-листів саме для студентів, які мають низький стартовий рівень готовності до автономії, оскільки вони потребують жорсткішої деталізації кроків.

3. Описуючи змістове наповнення методичного практикуму «Навчальна автономія» (стор. 129), авторка фокусується на алгоритмізації дій студента. Вважаємо за доцільне розширити практикум завданнями на розвиток навичок критичного оцінювання достовірності цифрових джерел (fact-checking), що є ключовим для автономного навчання економістів.

Наведені зауваження здебільшого мають дискусійний характер і тому суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої дисертаційної роботи.

8. Загальний висновок. Дисертаційна робота Чижикової Інни Валеріївни «Формування готовності студентів економічних спеціальностей до навчальної автономії засобами цифрових технологій» є завершеним самостійним науковим дослідженням, що вирішує важливе науково-прикладне завдання сучасної професійної освіти. Авторкою отримано науково обґрунтовані результати, які мають суттєве значення для теорії та методики професійної підготовки майбутніх економістів.

Дисертаційна робота І.В. Чижикової «Формування готовності студентів економічних спеціальностей до навчальної автономії засобами цифрових технологій» за актуальністю, новизною теоретичних результатів, високим рівнем

проведених досліджень відповідає вимогам до оформлення дисертацій, що затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.); п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 № 167, Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341), а її авторка – Інна Валеріївна Чижикова заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), 01 Освіта/Педагогіка.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психології та
педагогіки
ВНЗ «Університет імені Альфреда
Нобеля»

І.В. Олійник

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ	
Інспектор з кадрів	Іван Н. Є.
	
підпис	п.п.б.
Дата « 01 » лютого 2022 р.	

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 09:03:06 02.02.2026

Назва файлу з підписом: Відгук_Олійник_Чижикова.pdf.asice
Розмір файлу з підписом: 629.9 КБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: Відгук_Олійник_Чижикова.pdf
Розмір файлу без підпису: 657.9 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ОЛІЙНИК ІРИНА ВІКТОРІВНА
П.І.Б.: ОЛІЙНИК ІРИНА ВІКТОРІВНА
Країна: Україна
РНОКПП: 3051619088
Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 09:03:06
02.02.2026
Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Серійний номер: 5E984D526F82F38F040000006BEF230104140E07
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Удосконалений
Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)
Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2025.08.25 13:00